

**Käyttäytymisellään reagoivien lasten ja
nuorten tuki esi- ja perusopetuksessa sekä
varhaiskasvatuksessa**

VIP–teemaryhmän esittely

VTT, kehitysjohtaja Petra Kouvonon

Käyttäytymisellään reagoivaa lasta tai nuorta...

...saatettiin ennen luonnehtia kurittomana, pahantapaisena tai rikollisena.

Tänään puhutaan usein käyttäytymisellään oireilevista lapsista ja nuorista.

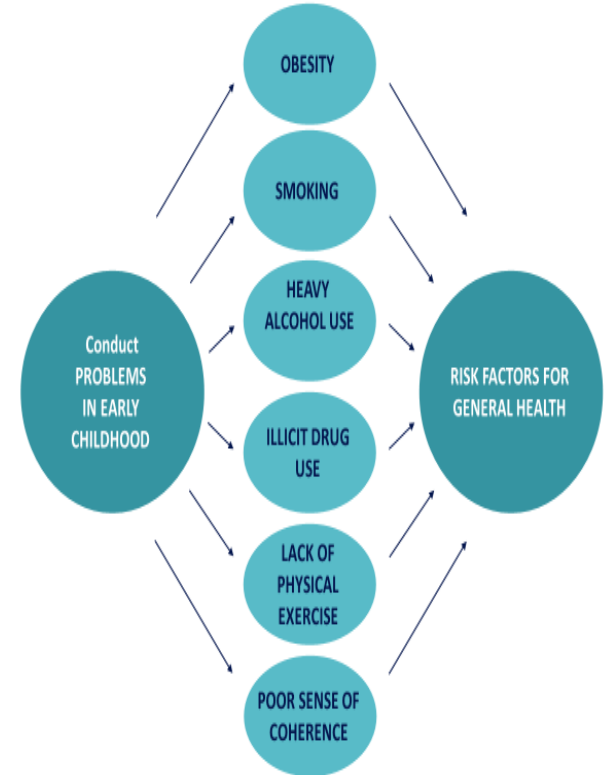
Tässä hankkeessa puhutaan tietoisesti siitä että lapsi tai nuori saattaa reagoida ympäristöönsä muiden mielestä ei-toivotulla tavalla.

Vuorovaikutus ympäristön kanssa on keskiössä!

Kytkös huono-osaisuuteen

- Keskeisin huono-osaisuuteen vaikuttava tekijä lasten kohdalla on alle kouluikäisten lasten kohdalla **diagnosoitu käytösongelma** (Sourander ym., 2007; Sourander ym., 2009)
- **Hoitamaton käytöshäiriö johtaa lisääntyneeseen terveyspalveluiden käyttöön, lisääntyneeseen sairaalapaikkojen käyttöön ja lisääntyneeseen riskiin olla toimeentulotuen varassa** (Rivenbank ym., 2018).
- Käytöshäiriö **maksaa 10-kertaisesti** yhteiskunnalle verrattuna ei-käytöshäiriöiseen (Scott ym. 2001).
- Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle noin puoli miljoonaa euroa (Hilli ym. 2017). Sen sijaan käytöshäiriön **varhaispreventio maksaa noin 2000 euroa per lapsi**, minkä on todettu maksavan itsensä takaisin vähentyneenä syrjäytymisenä ja sairastamisena (Nystrand, 2019).

Kertooko korjaavien palveluiden ylikäyttö poislähtämisen kulttuurista...

- Esimerkiksi 5–12- vuotiaiden lasten ohjautuminen lastenpsykiatrian erikoissairaanhoidon lisääntyi 22 prosenttia vuodesta 2011 vuoteen 2015 (Huikko ym. 2017).
- Yleisimmät päädiagnoosit em. lapsilla ovat olleet käytös-/tarkkaavaisuusongelmiin sidottuja.
- Käytösongelmadiagnoosin saaneista lapsista **yli puolet on sijoitettu** (Kääriälä, 2020)

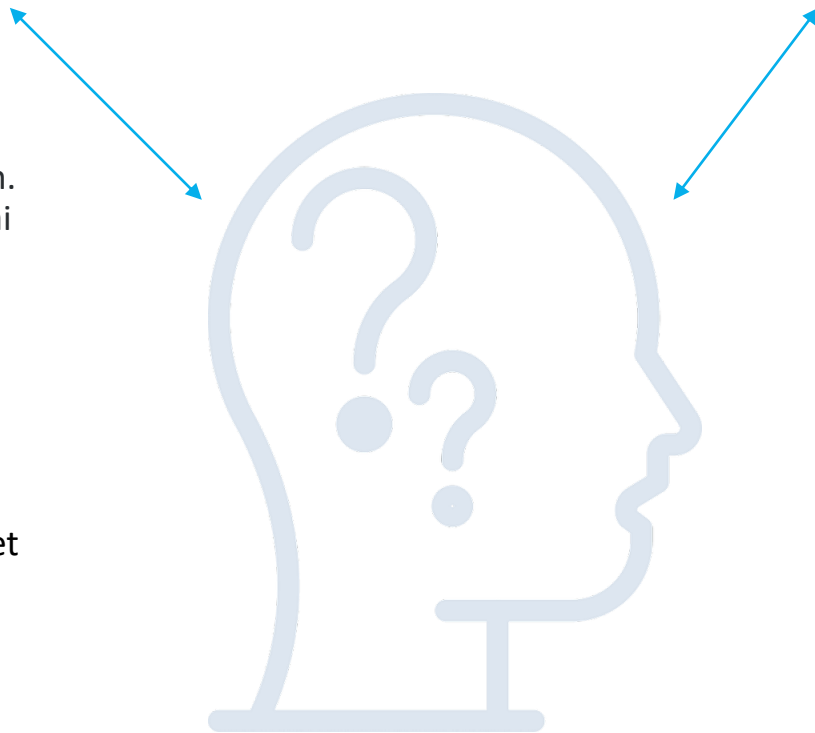

...vai onko myös kyse siitä, miten peruspalveluiden ja muiden sektoreiden tieto kohtaa?

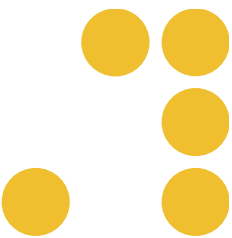
Miten lapsen reagointiin vastataan peruspalveluissa ja kotona?

- Teoreettisesti tiedämme tänään yhä enemmän siitä, että ei-toivottuun käytökseen voidaan **vaikuttaa tehokkaasti ympäristön ja kasvattajien toimesta** (esim. monet vaikuttavat menetelmät kuten Voimaperheet tai Ihmeelliset vuodet, vrt. kasvuntuki.fi).
- Teoreettinen tietopohja joka tukisi käytöksen ohjailua, ei kuitenkaan välttämättä vielä aina näy käytännössä esim. luokkahuonetasolla, opetustoimen johtamisessa ja/tai opettajankoulutuksessa (esim. Greenberg ym., 2014; Malinen, Väisänen & Savolainen, 2012 ja Nylén et al., 2021).

VIP - taustaa

VIP-verkosto on osa Oikeus oppia- hankekokonaisuutta sekä Tuen ja inklusion hankekokonaisuutta. Ensimmäinen kausi 2018 – 2020. Hallitusohjelman mukainen vakiinnuttaminen tapahtuu 2021 - 2022.

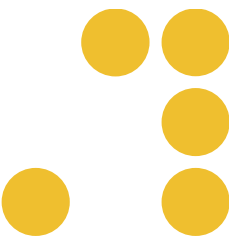
Verkostolla on kaksi kärkeä:

- (1.) Ennaltaehkäisevä työ ja toimenpiteet sekä varhainen puuttuminen
- (2.) Korjaavien toimenpiteiden kehittäminen

Tavoitteena on **monialaisen yhteistyön kehittäminen ja toimintakulttuurin muutokset sekä osaamisen vahvistaminen yhteistyössä opettajakoulutuksen ja tutkimuksen kanssa.**

Käyttäytymisellään reagoivien lasten ja nuorten teemaryhmä

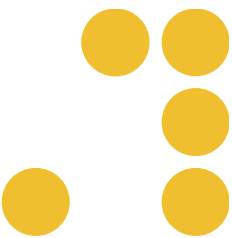
Teemaryhmän puheenjohtajana toimii kehitysjohtaja Petra Kouvonen, ITLA

1. ohjaava opettaja Taru Antila, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
2. opetusneuvos Kristiina Laitinen, Opetushallitus
3. rehtori Ville Laivamaa, Imatran kaupunki
4. yliopistonlehtori Päivi Pihlaja, Helsingin yliopisto
5. lastenpsykiatrian linjanjohtaja Leena Repokari, HUS
6. tutkijatohtori Piia Ruutu, Helsingin yliopisto
7. professori Hannu Savolainen, Jyväskylän yliopisto
8. kehittäjä Ville Turkka, Helsingin NMKY

Lisäksi toimintaan osallistuvat opetus- ja kulttuuriministeriön puolelta Erja Vitikka ja Opetushallituksen edustajat ovat Pirjo Koivula, Merja Mannerkoski ja Maj-Len Engelholm. Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin puolelta mukana on hanke- ja koulutuspäällikkö Terhi Ojala.

Ensimmäisen tapaamisen antia

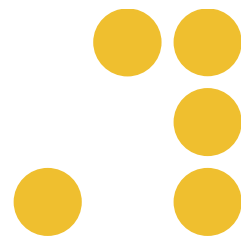

Työryhmän alustavissa keskusteluissa keskeisiksi teemoiksi nostettiin seuraavat tarpeet:

- **tietoisuuden ja osaamisen** nostaminen käyttäytymisen tematiikkaan –esim. mistä puhumme kun puhumme käyttäytymisellään reagoivista lapsista ja nuorista, puhutaanko ilmiöstä kenties muilla sanoin ja mikä on vaikuttava tuki
- **johtaminen** – esim. miten vaikuttavaksi tuen keinot saatetaan osaksi oppimisympäristöjen toimintaa
- tavoitteeksi lapsen ja nuoren ympäristöön ja koulun **toimintakulttuuriin vaikuttaminen**
- **koko järjestelmän** (mm. opiskeluhuollon mahdollisuudet) sekä perheiden eri taustat (alkoholi, väkivalta, päihteet ja pelaaminen, köyhyys) huomioiden
- **alueellinen lapsen/nuoren hyvä kohtaaminen** pitäisi olla samanlaista kunnasta riippumatta
- **rakenteelliset tekijät, kuten opettajakoulutukseen vaikuttaminen**

Lähtökohdat – mistä on lähdetty liikkeelle?

- Koulun ja varhaiskasvatuksen **toimintakulttuuri ja siihen vaikuttaminen** keskiössä.
- Terminologian täsmentäminen: Ei käytösoireilu, vaan **käyttäytymisellään reagoivat lapset ja nuoret**.
- Tavoitteena on vahvistaa **tutkittuun tietoon perustuvaa osaamista ja tiedonvaihtoa yli sektoreiden** käyttäytymiseen ja käyttäytymisen ohjailuun liittyen osana
 - Oppimis- ja toimintaympäristöjä (varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus)
 - Kasvatus- ja opetuspalveluiden johtamista
 - Opettajankoulutusta

Kyselyllä marraskuussa VIPU –verkostolle kartoitetaan tarpeita ja näkemyksiä joihin VIP –verkoston toivotaan tarttuvan.

Syntetisoitu tieto ja yhteiset dialogit alueiden ja kuntien tueksi

1. Syntetisoidaan **olemassa olevaa tietoa** käyttäytymisellään reagoivista lapsista ja nuorista sekä tehokkaista keinoista vaikuttaa asiaan varhain (tieto synteetit)
2. Tehdään **systemaattinen tiedonhaku aiheista, joista tarvitaan lisää tietoa.**
3. **Opitaan muista maista**, joissa oppimisympäristöihin tietoisesti on viety tutkimusnäyttöön perustuvaa tietoa, esim. Norjan PALS –malli.
4. **Kootaan tieto yhteen ja keskustelutetaan keskeisten toimijoiden kanssa SoTe/SiVi kentässä**

Voidaanko luoda malli, jolla kuuluu **tiedon, tietoisuuden ja käytännön tekemisen välissä pienenee?**

Kyllä varmaan, mutta tämä edellyttää mm. että moniammatillinen työ vertikaalisesti alueella ja kunnassa sekä vertikaalisesti esim. sairaanhoitopiirien kanssa muutetaan suunnitelmallisemmaksi.

Prosessin kulku hankkeessa

- Tiedustellaan toiveita verkoston suhteen, luodaan projektisuunnitelma ja varmistetaan osaaminen, resurssit ja tavoitteet sekä tutustutaan tarkemmin joihinkin implementointimalleihin (esim. Norjan NUBU/PALS) (syksy21)
- **Kootaan olemassa oleva tietoa ja ympyröidään teema (ilmiöpyytä, haastattelu tms.)** jossa informantteina erilaiset **verkostot ja avainhenkilöt** (tammi- helmikuu22).
- **Rajataan kysymykset/hakusanat** – aiheisiin joista halutaan lisätietoa (maaliskuu 22)
- Tehdään **systemaattinen tiedonhaku** (huhtikuu 22)
- **Luodaan synteesejä** tiedonhaun pohjalta (touko-lokakuu 22)
- Järjestetään **webinaareja** jonka pohjalta täsmennetään synteeseit ja **kootaan synteeseit** yhteen

ILMIÖKARTAN TOTEUTUKSEN VAIHEET

Lähde: Tiedeneuvonnan kehittämishanke Sofi (toim.) (2021). Ilmiökartta: digitalisen median vaikutukset lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin.
www.acadsci.fi/sofi/ilmiokartta_raportti

Lähteet 1/2

Greenberg, J., Putman, H., & Walsh, K. (2014). Training our future teachers: Classroom management. Washington, DC: National Council on Teacher Quality. Haettu: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED556312.pdf>

Hilli P., Ståhl T, Merikukka M, Ristikari T. Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskemasta. Yhteiskuntapolitiikka. 2017;82:664-675. 2018;59:703-710.

Huikko E, Kovanen L, Torniainen-Holm M, Vuori M, Lämsä R, Tuulio-Henriksson M & Päivi Santalahti P.: Selvitys 5–12-vuotiaiden lasten mielenterveyshäiriöiden hoito- ja kuntoutuspalvelujärjestelmästä Suomessa. THL Raportti 8/2017.

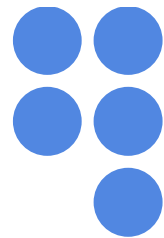
Kouvonen, P. & Kurki, M. (2020): Vaikuttavien lasten ja nuorten psykososiaalistenmenetelmien käyttöönoton tukeminen päätöksenteossa. 2020-luvun Suomessa. Sosiaalilääketieteellinen aikakausilehti. 2020: 57: 195–199.

Kääriälä A. Always a Step Behind? : Educational and Employment Transitions among Children in Out-of-home Care. Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Itla Research 2020:1.

Malinen, O-P., Väisänen, P. & Savolainen, H. (2012). Teacher education in Finland: a review of a national effort for preparing teachers for the future. The Curriculum Journal, 23(4), 567–584.

Nylén K, Karlberg M, Klang N and Ogden T (2021) Knowledge and Will: An Explorative Study on the Implementation of School-Wide Positive Behavior Support in Sweden. Front. Psychol. 12:618099. doi: 10.3389/fpsyg.2021.618099

Nystrand, C, Feldman I, Enebrink P, Sampaio F. Cost-effectiveness analysis of parenting interventions for the prevention of behaviour problems in children. PLoS One. 2019;14:e0225503.

Lähteet 2/2

Rivenbark JG, Odgers CL, Caspi A, et al. The high societal costs of childhood conduct problems: evidence from administrative records up to age 38 in a longitudinal birth cohort. *J Child Psychol Psychiatry*.

Scott, S. Knapp, M., Henderson, J. Maughan, B. (2001): Financial cost of social exclusion: follow up study of antisocial children into adulthood. *BMJ* 2001;323:1–5.

Sourander A, Jensen P, Davies M, Niemelä S, Elonheimo H, Ristkari T, Helenius H, Sillanmäki L, Piha J, Kumpulainen K, Tamminen T, Moilanen I, Almqvist F. Who is at greatest risk of adverse long-term outcomes? The Finnish from a boy to a man study. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 2007; 46(9):1148-1161.

Sourander A, Ronning J, Brunstein-Klomek A, Gyllenberg D, Kumpulainen K, Niemelä S, Helenius H, Sillanmäki L, Ristkari T, Tamminen T, Moilanen I, Piha J, Almqvist F. Childhood bullying behavior and later psychiatric hospital and psychopharmacologic treatment: Findings from the Finnish 1981 birth cohort study. *Archives of General Psychiatry* 2009; 66(9):1005-1012. Suomen työeläkkeensaajat 2018. Arbetspensionstagare i Finland 2018. Earnings-related pension recipients in Finland 2018.

Tiedoneuvonnan kehittämishanke Sofi (toim.) (2021). Ilmiökartta: digitalisen median vaikutukset lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin. www.acadsci.fi/sofi/ilmiokartta_raportti

